

بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان سال آخر دوره کارشناسی دانشگاه رازی کرمانشاه

ویدا صیفوری¹

چکیده

هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویانی است که در حال فارغ التحصیل شدن هستند. در این پژوهش، آشنایی و استفاده دانشجویان از منابع اطلاعاتی و همچنین مهارت آنان در ارزیابی مفید بودن منابع بازبایی شده بررسی شده است. نتایج این پژوهش می تواند در بهبود برنامه های درسی و آموزشی دانشگاه ها موثر بوده و به تحول پژوهش و تحقیقات در مراکز آموزشی منجر گردد. روش پژوهش از نوع پیمایشی و توصیفی - تحلیلی است. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه بوده است. یافته های پژوهش نشان می دهد که میانگین اظهار نظر جامعه مورد پژوهش در مورد آشنایی با منابع اطلاعاتی چاپی و الکترونیکی 3/38 و در مورد استفاده از آن منابع 3/16 می باشد. یافته ها در زمینه میزان مهارت دانشجویان در ارزیابی مفید بودن منابع بازبایی شده نیز حاکی از آن است که تنها 12/9% از جامعه مورد پژوهش تا حدزیاد و خیلی زیاد در این زمینه مهارت دارند. طبق نتایج به دست آمده فرض یک پژوهش (بین رشته های مختلف تحصیلی جامعه مورد پژوهش از نظر سواد اطلاعاتی اختلاف معنی داری وجود دارد)، تایید شد و فرض دو پژوهش (بین سواد اطلاعاتی دانشجویان و جنسیت آنان اختلاف معناداری وجود دارد)، رد شد و با توجه به عدد بدست آمده 3/27، از میانگین اظهار نظر جامعه مورد پژوهش در مورد آشنایی و استفاده از انواع منابع اطلاعاتی، فرض سه پژوهش که سواد اطلاعاتی جامعه مورد پژوهش کم است تایید شد.

کلیدواژه های موضوعی: سواد اطلاعاتی، منابع اطلاعاتی، آشنایی با منابع اطلاعاتی، استفاده از منابع اطلاعاتی، ارزیابی اطلاعات

مقدمه

شرط بقاء در هر شرایطی، نیازمند پاره ای توانمندیها و قابلیت هاست و سواد خاص خود را طلب می کند. در مجموع سواد (بر گرفته از اصطلاح لاتین *litteratures*) مفهومی است که طیف متنوعی از معانی را در بر می گیرد و قدمتی بسیار طولانی دارد. (نظری، 1384: 1) سواد اطلاعاتی یکی از مشخصه های بارز جامعه اطلاعاتی است (صیامیان، 1383: 429) دانشگاه به عنوان یک نهاد آموزشی- پژوهشی در پرورش دانشجویان خلاق و همچنین شهروندان آگاه از جایگاه ویژه ای برخوردار است (بردستانی، 1383: 479) همه ساله هزاران دانشجوی جویای دانش وارد دانشگاهها می شوند که با پایگاههای الکترونیکی، فهرستهای پیوسته، وب سایتها، چند رسانه ایها و خلاصه اطلاعات محاصره اند اما دانش چگونگی استفاده از آن را ندارند (عصاره، 1383: 215) برای اینکه دانشجویان در جامعه متحول جهانی امروز بتوانند با موفقیت عمل کنند نیازمند درک چگونگی یافتن و به کارگیری کارآمد اطلاعات هستند. دانشگاه باید دانشجویان را نه فقط برای کار در یک رشته خاص، بلکه برای یادگیری مادام العمر آموزش دهد (قاسمی، 1383: 156) بنابراین داشتن سواد اطلاعاتی لازم که در واقع شناخت ابزارهای دستیابی به اطلاعات می باشد، ضرورتی غیرقابل اجتناب و حیاتی به نظر می رسد و کسانی که به عنوان فارغ التحصیل وارد عرصه دانش، پژوهش و تحقیق می گردند نیازمند داشتن توانایی و مهارتهای لازم در زمینه سواد اطلاعاتی هستند تا سرمایه های عظیم مالی و انسانی که صرف تهیه، خرید و مجموعه سازی و سازماندهی انواع

¹. کارشناس ارشد دانشگاه رازی کرمانشاه

مواد و منابع علمی خارجی و داخلی می گردد بالاترین بازده و بهره وری را به جامعه دانشگاهی برساند (بختیارزاده ، 1381: 15)

بیان مساله

سواد اطلاعاتی به عنوان مجموعه ای از مهارت‌ها به منظور توانائی شناسائی درست منابع اطلاعاتی، دسترسی و همچنین توانائی استفاده هدفمند از آنها وسیله و ابزاری برای توانمندی فردی است. دانشجویان به سبب ماهیت کاری و ارتباط گسترده با منابع اطلاعاتی و روند شتابان تکنولوژی های اطلاعاتی و ارتباطی به این ابزار نیازمند هستند. سواد اطلاعاتی کلید اصلی یادگیری مادام العمر است (پریخ ، 1386: 17) دانشجویان برای اینکه بتوانند به اطلاعات مورد نیازشان دست یابند بایستی ابزارهای جستجو و بازیابی اطلاعات را بشناسند. فقدان سواد اطلاعاتی در نزد دانشجویان منجر به استفاده ناموفق از منابع می شود. برای باسواد اطلاعاتی شدن، فرد باید بتواند زمانی را که به اطلاعات نیاز دارد تشخیص دهد و قادر به جاییابی، ارزیابی و استفاده موثر از اطلاعات مورد نیاز خود باشد (انجمن کتابداران آمریکا ، 1989) مهارت‌های سواد اطلاعاتی شاید مهمترین ابزاری باشند که علاوه بر تجهیز دانشجویان به منظور ادامه تحصیل در مقاطع تکمیلی به آسانی آنها را به یادگیرندگان مادام العمر همراه با قدرت استدلال و تفکر انتقادی تبدیل می کند. (فاسمی، 1383: 153) به عنوان اولین گام در جهت پویایی نظام آموزش عالی و ایجاد یک فضای پژوهشی و تحقیقاتی در دانشگاه ها و محافل علمی کشور، کسی که به عنوان فارغ التحصیل از دانشگاه خارج می شود باید توانایی های لازم را در دستیابی به اطلاعات و انتخاب منابع مورد نیازش کسب کرده باشد و با ابزارهای سنتی و الکترونیکی بازیابی اطلاعات آشنایی کافی داشته و بطور کلی از سواد و دانش روزآمد و مناسب جهت استفاده از کتابخانه های الکترونیکی و بانکهای اطلاعاتی، رایانه و شبکه جهانی ، برخوردار باشد (بختیارزاده ، 1381: 18) از این رو، موسسات آموزش عالی بنا بر رسالت آموزشی خود باید در جهت توانمند سازی دانشجویان و فراگیران برای دسترسی و استفاده از اطلاعات حرکت کنند. آنچه باعث شکل گیری ایده پژوهش حاضر گردید این بود که بسیاری از دانشجویان واحدهای درسی خود را در حالی پشت سر می گذارند که تنها دانش اندکی در زمینه جستجو و بازیابی اطلاعات دارند. وجود موانعی مانند عدم آشنایی دانشجویان در مکان یابی و ارزیابی صحیح اطلاعات و از سوی دیگر، آگاه نبودن متخصصان اطلاع رسانی از عملکرد دانشجویان هنگام جستجوی اطلاعات ، موجب عدم دستیابی دانشجویان به اطلاعات مورد نیاز می شود (بردستانی ، 1383: 480) در حال حاضر دانشجویان در دریایی از اطلاعات و منابع اطلاعاتی چاهی و الکترونیکی غوطه ورنند اما نمی دانند در چه نقطه ای باید به هدف خود دست یابند. (نظری ، 1384: 21) از آنجا که سواد اطلاعاتی قابلیت دانشجویان را در امر بازیابی، ارزیابی، مدیریت و به کارگیری اطلاعات به چالش می گیرد، امروزه از سوی بسیاری از انجمن های تخصصی و منطقه ای اعتبار سنجی¹ از مهمترین ملاک ها ، برآیندها و نتایج دوره های دانشگاهی برای دانشجویان شمرده می

¹ . از جمله نهادهای اعتبارسنجی بسیاری که به موضوع سواد اطلاعاتی می پردازند عبارت اند از:

Middle States Commission on Higher Education (MSCHE)

Western Association of Schools and College (WASC)

Southern Association of Colleges and Schools (SACS)

شود. (قاسمی، 1383: 37) پژوهش حاضر بر آن است که این قابلیت‌ها را در بین دانشجویان سال آخر دوره کارشناسی دانشگاه رازی کرمانشاه مورد بررسی قرار دهد تا بتواند ضمن بررسی سواد اطلاعاتی جامعه مورد مطالعه و رابطه آن با عوامل مختلفی که ممکن است در این روند نقش داشته باشند، پیشنهاد دهنده و آغازگر اقدامات لازم جهت بهبود وضعیت موجود باشد.

اهمیت و ضرورت پژوهش

فرآیند کسب دانش و شیوه نگرش درباره اطلاعات و مهارت‌های آن به عنوان اصلی‌ترین عوامل مشخص‌کننده در جامعه اطلاعاتی است. (ماریاس، 1992: 36) همانگونه که می‌دانیم امروزه با حجم روزافزون اطلاعات و به تعبیری با انفجار اطلاعات رو به رو هستیم. بدیهی است دسترسی به اطلاعات مورد نیاز از میان انبوه اطلاعات موجود، خود مهارت‌های خاصی را می‌طلبد که به سواد اطلاعاتی تعبیر شده است. کسانی که فاقد این توانایی‌ها باشند پیوسته در اقیانوس عظیم اطلاعات سر در گم هستند (بردستانی، 1383: 480) این امر در سال‌های اخیر در تمامی کشورها مورد توجه ویژه قرار گرفته و چند سالی است که در کشورما نیز کانون توجه شده است. از آنجائی که پژوهشگر در محل کار خود یعنی دانشگاه رازی کرمانشاه رسالتی را در این زمینه بر دوش خود احساس می‌نماید بر آن شده تا با انجام این پژوهش و شناسایی سواد اطلاعاتی جامعه پژوهش و با ارائه پیشنهاداتی آغازگر راهی باشد که باعث افزایش این مهارت‌ها در بین جامعه مورد پژوهش گردد. نتایج این پژوهش می‌تواند در بهبود برنامه‌های درسی و آموزشی دانشگاه‌ها موثر بوده و به تحول پژوهش و تحقیقات در کشور منجر گردد.

اهداف پژوهش:

- 1- بررسی میزان آشنایی دانشجویان با شیوه‌های دستیابی به اطلاعات و تاثیر مقوله سواد اطلاعاتی بر آن
- 2- بررسی میزان استفاده دانشجویان از انواع منابع اطلاعاتی و تاثیر مقوله سواد اطلاعاتی بر آن
- 3- بررسی موانع و مشکلات دانشجویان در فرآیند دستیابی به اطلاعات
- 4- ارائه راهکارهایی برای بهبود و توسعه سواد اطلاعاتی دانشجویان در دستیابی به اطلاعات مورد نیاز

سوالات اساسی پژوهش:

1. انگیزه دانشجویان مورد پژوهش از جستجوی اطلاعات چیست؟
2. دانشجویان مورد پژوهش تا چه اندازه با منابع اطلاعاتی رشته تحصیلی خود آشنایی دارند؟
3. دانشجویان مورد پژوهش تا چه حدی از انواع منابع اطلاعاتی در رشته تحصیلی خود جهت کسب اطلاعات استفاده می‌کنند؟
4. مهارت دانشجویان مورد پژوهش در ارزیابی مفید بودن منابع بازبایی شده در چه حد است؟

فرضیه های پژوهش :

1. بین رشته های مختلف تحصیلی جامعه مورد پژوهش از نظر سواد اطلاعاتی اختلاف معناداری وجود دارد.
2. بین سواد اطلاعاتی دانشجویان مورد پژوهش و جنسیت آنان اختلاف معناداری وجود دارد.
3. جامعه مورد پژوهش از سواد اطلاعاتی کمی برخوردارند .

جامعه پژوهش ، روش نمونه گیری و روش گردآوری اطلاعات

با توجه به اینکه جامعه مورد پژوهش در این تحقیق، دانشجویان سال آخر دوره های کارشناسی بودند، از این رو، از میان دانشجویانی که در 29 رشته مختلف تحصیلی، در 7 دانشکده دانشگاه رازی مشغول به تحصیل بودند، دانشجویان 24 رشته تحصیلی از 6 دانشکده، دانشجویی سال آخر داشتند . لذا تعداد 350 نفر از دانشجویان به عنوان جامعه مورد پژوهش تعیین گردیدند که از این تعداد 332 نفر به پرسشهای پژوهش پاسخ دادند . با توجه به تعداد و تنوع رشته های مختلف تحصیلی در جامعه مورد پژوهش و همچنین تعداد زیاد دانشجویان در هر یک از رشته های تحصیلی و وجود محدودیت زمانی و کمبود امکانات پژوهش از روش نمونه گیری خوشه ای¹ در تعیین جامعه مورد پژوهش استفاده گردید. به همین منظور پرسشنامه ای طراحی شد. این پرسشنامه دارای 48 سوال است که اکثر سوالات از نوع بسته می باشد . اطلاعات مربوط به گروه های آموزشی ، تعداد رشته های تحصیلی، تعداد دانشجویان در هر رشته، تعداد و مشخصات رشته هایی که در دوره کارشناسی دارای دانشجویان سال آخر بودند و اطلاعات مورد نیاز دیگر، از اداره آموزش دانشکده ها و گروه های مربوطه در دانشگاه رازی بدست آمد. به دلیل پراکندگی جغرافیایی دانشکده ها ی دانشگاه رازی، جمع آوری پرسشنامه های مورد نیاز از طریق مراجعه حضوری و توزیع پرسشنامه ها در میان جامعه پژوهش انجام گرفت .

روایی و پایایی پرسشنامه

برای سنجش روایی پرسشنامه از طریق مشاوره با اساتید و متخصصان کتابداری و اطلاع رسانی که در حیطه موضوعی مورد نظر پژوهش تخصص و فعالیت دارند، اقدام شد. پس از جمع آوری نظرات اساتید و متخصصان و نهایی کردن آن، توزیع پرسشنامه ها در میان اعضای جامعه پژوهش انجام شد. برای سنجش پایایی، پرسشنامه طراحی شده در بین گروهی 30 نفره از دانشجویان سال آخر دوره کارشناسی در رشته های مختلف توزیع شد. با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ، ضریب پایایی 0/83 به دست آمد که نشان دهنده پایایی پرسشنامه است.

شیوه تجزیه و تحلیل داده ها

با توجه به نوع پژوهش، آمار توصیفی و آمار استنباطی برای تجزیه و تحلیل داده ها مورد استفاده قرار گرفت . داده های به دست آمده از پرسشنامه پژوهش در قالب جدول و نمودار مورد بررسی قرار گرفتند که کلیه عملیات مربوط

¹. Clustering

به تجزیه و تحلیل بر اساس داده های استخراج شده از پرسشنامه و با استفاده از نرم افزار آماری علوم اجتماعی (spss) انجام گرفت.

مروری بر مطالعات انجام شده

بختیار زاده (1381) در پژوهشی که با عنوان " بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه الزهراء " انجام داده بر اساس یافته های پژوهش مشخص نمود که بین رشته های مختلف تحصیلی جامعه مورد پژوهش از نظر سواد اطلاعاتی اختلاف معنی داری وجود دارد .

بردستانی (1383) در پژوهشی که به " بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز " پرداخته، کانالها و منابع اطلاعاتی مورد استفاده دانشجویان، مشکلات آنها در جریان اطلاع یابی و چگونگی انجام فعالیتهای گردآوری اطلاعات را مورد بررسی قرار داده و به این نتایج رسیده که کتاب و کتابخانه دانشکده به ترتیب مهمترین منابع و کانالهای مورد استفاده جامعه مورد پژوهش بوده و یکی از دلایل اصلی عدم موفقیت دانشجویان در استفاده صحیح از اطلاعات، آشنا نبودن آنها با روشهای صحیح جستجوی اطلاعات می داند. همچنین پژوهشگر، رابطه دو متغیر " سواد اطلاعاتی " و " ترم تحصیلی " را مورد آزمون قرارداد که سطح معنی داری میان دو متغیر 0/085 مشخص شد، به این ترتیب نشان داده شد بین دو متغیر رابطه معنا داری وجود ندارد.

عصاره (1383) در تحقیق " سواد اطلاعاتی یا ایجاد مهارتهای لازم در دانشجویان برای دستیابی و استفاده از اطلاعات " به تعریف سواد اطلاعاتی، استانداردها و اهداف آن و راهکارهای ارتقای سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاههای کشور بر اساس استانداردها را ارائه نموده و به دو نمونه از کشورهای موفق در این حوزه نیز پرداخته است

قاسمی و دیانی و داورپناه و شعبانی(1386) در تحقیقی نشان دادند که از نظر وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی چهار دانشگاه فردوسی، تهران، شیراز و چمران اگر چه نمرات کسب شده در سطح قابل قبولی (میانگینی بالاتر از 3/7) قرار دارد، بین دانشجویان رشته های علوم انسانی و رشته های دیگر، بین دانشجویان مناطق مختلف دانشگاهی، بین دانشجویان دختر و پسر، و بین دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد و دکتری تفاوت معنا دار مشاهده می شود و میانگین کسب شده برای دانشجویان رشته های علوم انسانی، برای دانشجویان دختر، و برای دانشجویان دوره های دکتری بالاتر از همتایان مورد مقایسه با آنان است .

بررسی متون کتابداری و اطلاع رسانی نشان می دهد که در خارج از ایران موضوع سواد اطلاعاتی موضوعی بسیار مهم و بحث انگیز می باشد. وجود سایتهای گوناگون، وبلاگهای متنوع و استانداردهای مختلف (مانند استانداردهای سواد اطلاعاتی انجمن کتابخانه های دانشکده ای و پژوهشی آمریکا (ACRL)، استانداردهای ایفلا برای سواد اطلاعاتی، استانداردهای سواد اطلاعاتی استرالیا و یا استانداردهای سواد اطلاعاتی برای دانشجویان آموزش عالی ارائه شده توسط اسنیولی¹ (2001) دلیلی بر این مدعا می تواند باشد. آنچه که قابل ذکر است این است که در خارج

1 Loane Snaveley

2. Seamans

3. Flaspohle

4. Protee fel

از ایران موضوع سواد اطلاعاتی موضوعی است که درباره آن در اکثر گروه های سنی (دبستانی ، دبیرستانی و دانشگاهی و بطور کلی در جامعه) می توان ردپایی یافت ، اما نکته مهمتر این است که این موضوع در کتابخانه های دانشگاهی بیشتر از سایر حوزه ها مدنظر قرار گرفته و شاهد این مدعا نیز استانداردهای گوناگون مطرح شده در دانشگاههای مختلف خارجی است.

سمینز² (2001) در پایان نامه دکتری خود با عنوان " سواد اطلاعاتی : مطالعه ای درباره استنباط دانشجویان سال اول از آن و توصیه های درباره سواد اطلاعاتی " بیشتر به چگونگی دستیابی و استفاده دانشجویان از اطلاعات مورد نیازشان توجه دارد و با استفاده از ارزیابی سواد اطلاعاتی دانشجویان و مقایسه آن با استانداردهای موجود، به این نتیجه رسیده است که دانشجویان سال اول دید و درک روشنی از اطلاعات مفید و نحوه دستیابی به آن ندارند.

فلیس پلهر³ (2003) در تحقیقی پیرامون " آموزش سواد اطلاعاتی در دانشگاه " نمونه ای شامل دو گروه از دانشجویان سال اول را انتخاب و پژوهشی بر روی آنان انجام داد و به این نتیجه رسید که اگر چه دانشجویان مورد مطالعه از سواد کامپیوتری مناسبی برخوردارند، اما مطمئناً آنها کاملاً با سواد اطلاعاتی نیستند. پژوهشگر ضمن این تحقیق متوجه شد که تعداد زیادی از دانشجویان مورد بررسی در مقاله هایشان به سایت ها و مقاله های نشریات با محتوای پایین استناد نموده اند. وی همچنین همکاری کتابخانه و دانشکده را در آموزش سواد اطلاعاتی بسیار اساسی می داند

پروتی فل⁴ (2007) در مقاله ای با عنوان " سواد اطلاعاتی ، استفاده از اطلاعات با کیفیت " بیان می دارد با گسترش سواد اطلاعاتی در جامعه می توان شرایطی را فراهم آورد که مردم آزادانه و بدون اتکا و وابستگی به منابع اطلاعاتی شفاهی و بی اعتبار به کسب اطلاعات با کیفیت و مناسب پرداخته و موجبات توسعه همه جانبه را فراهم آورند .

تجزیه و تحلیل داده ها

برای تعیین سواد اطلاعاتی جامعه مورد پژوهش با توجه به سوالات پرسشنامه و همچنین سواد اطلاعاتی جامعه مورد پژوهش بطور کلی، از آزمون و مقیاس لیکرت استفاده شده است .

به منظور انجام آزمون فرضیه های پژوهش از آزمون مجذور کا c^2 ، آزمون t وجدولهای شماره 3 ، 4 ، 5 ، 6 ، استفاده شده است . به هر کدام از پاسخهای آمده در پرسشنامه یک ارزش عددی آتا 6 داده شد ، (اصلاً -1، خیلی کم -2، کم-3، متوسط-4، زیاد-5 ، خیلی زیاد -6) ، در نهایت میانگین نمرات هر شش دسته از سوالات بیانگر سواد اطلاعاتی جامعه مورد پژوهش قرار گرفت و ارتباط و تفاوت عوامل مختلف بررسی شد. در این تحقیق از روشهای آماری چون جداول فراوانی مطلق و درصدی ، نمودار ستونی¹ ، شاخصهای مرکزی (میانگین) ، شاخصهای پراکندگی (انحراف معیار) ، واریانس ، آزمون و مقیاس لیکرت² ، آزمون t و آزمون مجذور کا³ برای پاسخگویی به فرضیه های پژوهش استفاده شده است.

¹. Column chart

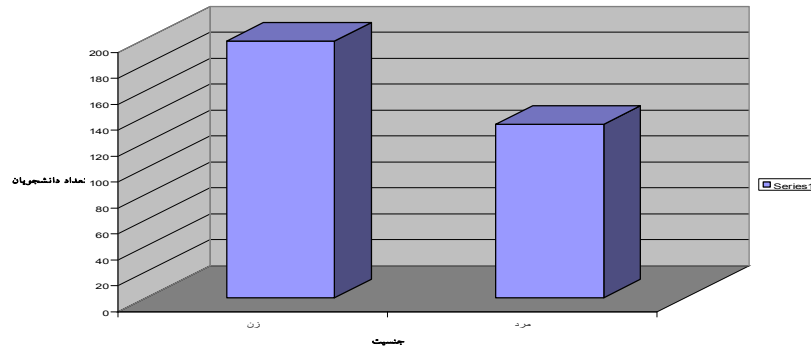
². Scale Lykert

³. Chi square test

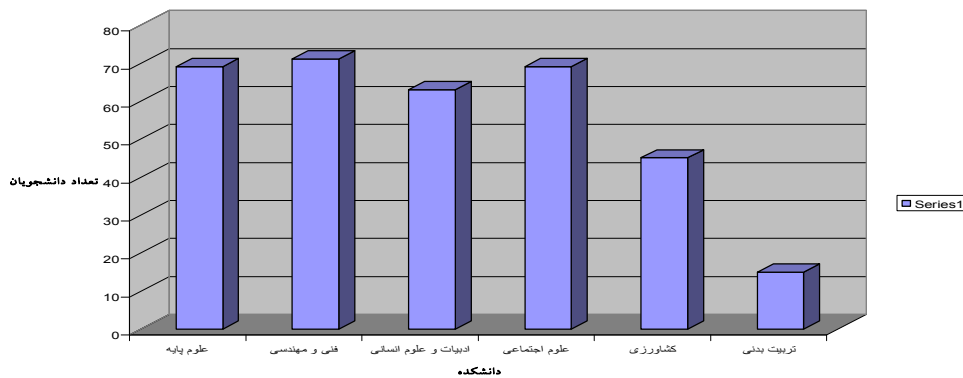

یافته های حاصل از پژوهش در زمینه توزیع فراوانی جنسیت (نمودار شماره 1) نشان می دهد که از 332 نفر دانشجویان مورد پژوهش 198 نفر (59/7%) زن و 134 نفر (40/3%) مرد است .

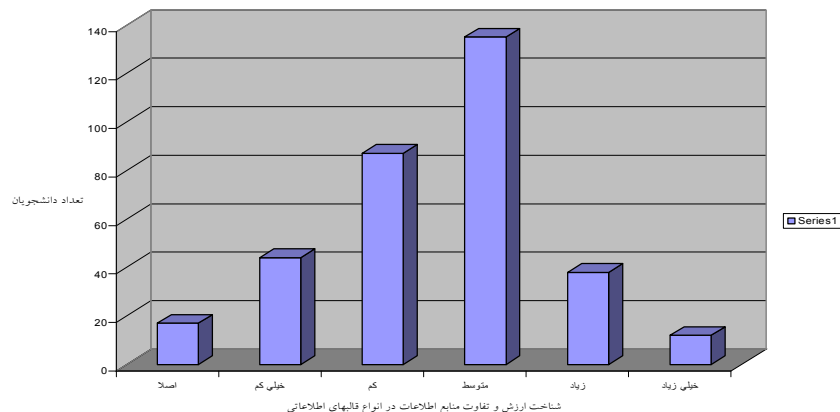
نمودار شماره 1

یافته های حاصل از پژوهش در زمینه توزیع فراوانی دانشکده ها (نمودار شماره 2) نشان می دهد که از 332 نفر دانشجویان مورد پژوهش 69 نفر (20/7%) ، در دانشکده علوم پایه ، 71 نفر (21/3%) ، در دانشکده فنی و مهندسی ، 63 نفر (18/9%) ، در دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، 69 نفر (20/7%) ، در دانشکده علوم اجتماعی ، 45 نفر (14/1%) ، در دانشکده کشاورزی ، و 15 نفر (4/3%) در دانشکده تربیت بدنی مشغول به تحصیل می باشند .

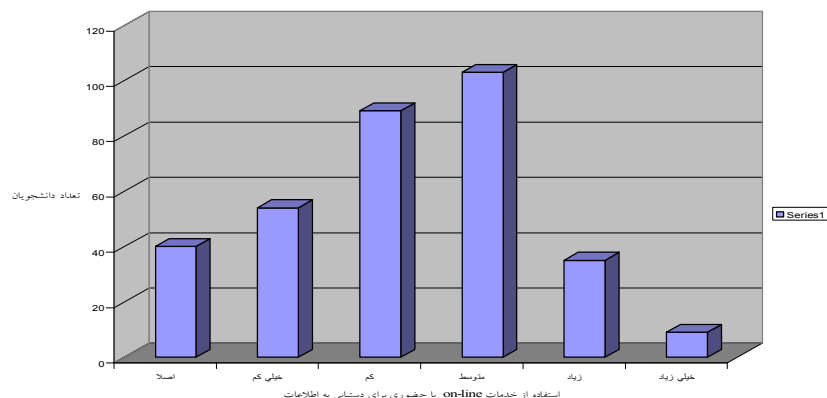
نمودار شماره 2

یافته های حاصل از پژوهش در زمینه میزان شناخت دانشجویان از ارزش و تفاوت منابع بالقوه اطلاعات در انواع قالبهای اطلاعاتی (نمودار شماره 3) نشان می دهد که 16 نفر (4/8%) از دانشجویان هیچ توجهی به ارزش و تفاوت منابع اطلاعاتی در انواع قالبهای اطلاعاتی ندارند . 44 نفر (13/2%) از دانشجویان خیلی کم ، 87 نفر (26/1%) کم ، 135 نفر (40/5%) از دانشجویان متوسط ، 38 نفر (11/4%) از دانشجویان زیاد و 12 نفر (3/6%) از دانشجویان تا حد خیلی زیاد به این امر توجه می کنند .

نمودار شماره 3

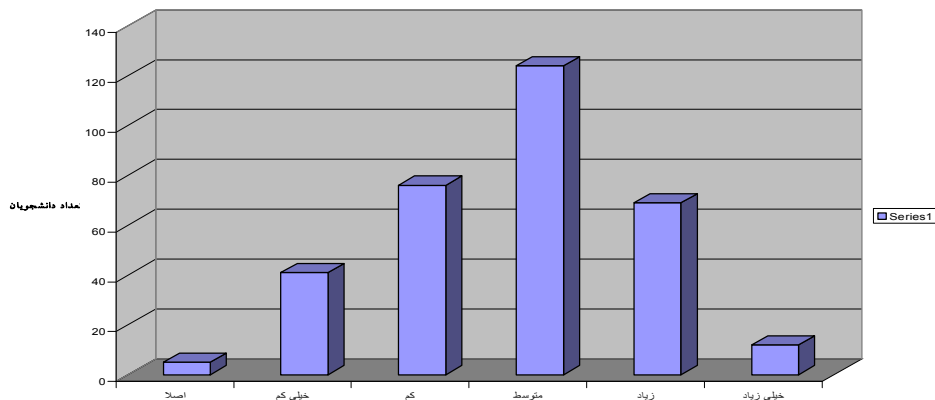
یافته های حاصل از پژوهش در زمینه میزان استفاده دانشجویان از خدمات آن – لاین یا حضوری (مانند تحویل مدرک ، امانت بین کتابخانه ای ، انجمن های حرفه ای ، واحدهای پژوهشی سازمانی ، مراکز اجتماعی ، کارشناسان و متخصصان) برای دستیابی به اطلاعات (نمودار شماره 4) نشان می دهد که از 332 نفر جامعه مورد پژوهش، 40 نفر، (12%) از دانشجویان هیچ استفاده ای از خدمات آن – لاین یا حضوری برای دستیابی به اطلاعات نمی کنند، 54 نفر، (16/2%) از دانشجویان خیلی کم ، 89 نفر، (26/7%) کم ، 103 نفر، (30/9%) از دانشجویان متوسط ، 35 نفر، (10/5%) از دانشجویان زیاد و 11 نفر، (3/3%) از دانشجویان تا حد خیلی زیاد از این خدمات استفاده می کنند .

نمودار شماره 4

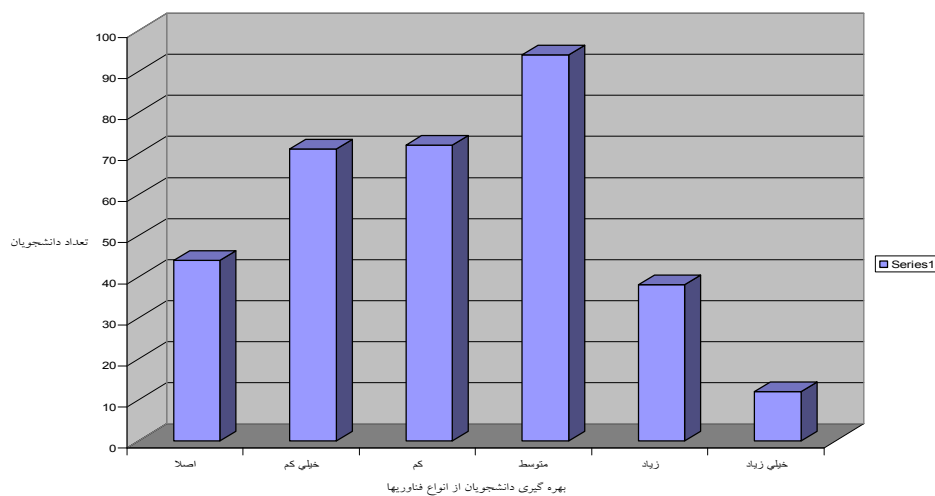
یافته های حاصل از پژوهش در زمینه میزان توجه دانشجویان به یادگیری یک زبان یا یک مهارت تازه برای گردآوری یا درک محتوایی اطلاعات مورد نیاز (نمودار شماره 5) نشان می دهد که 5 نفر، (1/5%) از دانشجویان هیچ توجهی به یادگیری یه مهارت تازه برای درک محتوای اطلاعات مورد نیاز ندارند ، 41 نفر، (12/3%) از دانشجویان خیلی کم ، 76 نفر، (22/8%) کم ، 124 نفر، (37/4%) از دانشجویان متوسط ، 69 نفر، (20/9%) از دانشجویان زیاد و 17 نفر ، (5/1%) از دانشجویان تا حد خیلی زیاد به این امر توجه می کنند

نمودار شماره 5

یافته های حاصل از پژوهش در زمینه میزان بهره گیری دانشجویان از رایانه و دیگر فناوریها مانند صفحات گسترده ، پایگاه داده ها ، چند رسانه ایها ، و تجهیزات دیداری و شنیداری برای بررسی تعامل ایده ها و پدیده ها (نمودار شماره 6) نشان می دهد که از 332 نفر جامعه مورد پژوهش 44 نفر، (2/13%) از دانشجویان هیچ استفاده ای از فناوری برای بررسی تعامل ایده ها و پدیده ها نمی کنند. 71 نفر، (3/21%) از دانشجویان خیلی کم ، 71 نفر، (3/21%) کم ، 94 نفر، (6/28%) از دانشجویان متوسط ، 38 نفر، (4/11%) از دانشجویان زیاد و 14 نفر ، (2/4%) از دانشجویان تا حد خیلی زیاد از انواع فناوریها در بررسی تعامل ایده ها و پدیده ها بهره می برند.

نمودار شماره 6

جدول شماره 1 - میانگین اظهار نظر جامعه مورد پژوهش در مورد آشنایی با منابع اطلاعاتی چاپی

میانگین	رتبه	اصطلاحنامه تخصصی	مجله	مجلات فارسی	چکیده نامه های موضوعی	نمونه نامه های موضوعی	نقد و بررسی ها	مجموعه مرجع	شبهه های ماندگار	میزان آشنایی با رشته
3/3	27/1	2/7	2/8	3/9	2/6	2/5	3/4	4/2	3/7	فیزیک
2/8	23	2/7	2/5	3/07	2/4	2/2	2/7	3/3	3/1	ریاضی
2/7	22/1	2/5	2/2	3/3	2/4	2/6	2/3	3/4	3	زیست شناسی
3/3	26/56	2/4	3/06	3/8	3/2	2/4	3/06	4/4	3/3	شیمی
2/5	20	2/3	1/7	2/3	2/5	1/8	2/3	3/2	2/9	آمار
3/1	25/07	3/1	2/9	3/3	2/9	2/6	3/07	3/8	3/2	مهندسی مکانیک
2/8	22/7	2/6	2/2	3/2	2/5	2/2	2/7	3/7	2/9	مهندسی برق
3/6	28/8	3/8	3/4	4/2	3/2	3/1	3/2	4/2	3/6	مهندسی شیمی
3/06	24/5	3/1	3	3/7	2/3	2/2	2/7	3/5	3/1	مهندسی کامپیوتر
3/08	24/77	3/2	2/8	3/8	3	2/5	2/5	3/7	3/07	مهندسی عمران
3/08	24/67	2/5	2/2	3/4	3/3	3/07	3	3/7	3/1	جغرافیا
2/5	20/57	2/07	1/8	3/1	2/1	2/6	2/6	3/3	2/7	الهیات
2/7	21/94	2/4	3/3	2/6	2/07	2/07	2/8	3/3	2/9	ادبیات انگلیسی
2/3	19	2/1	1/9	2/4	1/7	1/3	2/6	3/5	2/7	ادبیات عرب
2/8	22/97	2/7	1/6	3/9	2	2/1	3/5	4/1	3/07	ادبیات فارسی
2/8	22/5	2/4	2/4	3/2	2/6	2	2/8	3/2	3	اقتصاد
2/4	19/6	1/9	2/1	3/2	1/9	2	2	2/9	2/8	حسابداری
3	24	3/4	3/1	3/7	2/7	3/5	3/07	4/3	3/7	کتابداری
2/4	19/7	1/9	2/2	3/4	2/1	1/8	2/7	3/5	2/1	علوم سیاسی
2/1	17	1/7	1/9	3/3	1/9	1/7	1/7	3/2	2/3	مشاوره
2/7	22	3	2/9	3/7	2/5	2/3	2/4	3/7	2/9	زراعت و اصلاح نباتات
2/9	23/5	2/7	2/5	3/6	2/3	2/6	3	3/5	2/7	گیاه پزشکی
2/5	20/2	2/4	1/8	3/2	2	1/8	1/9		2/4	دامپروری
2/8	22/91	2/4	2/1	3/6	2/1	2/5	2/6	3/4	2/1	تربیت بدنی
2/95	22/91	2/46	2/45	3/49	2/53	2/35	2/85	3/30	2/97	میانگین

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آماری و تعیین میانگین میانگین ها در رابطه با اظهار نظر جامعه مورد پژوهش در مورد آشنایی با منابع اطلاعاتی در رشته های مختلف تحصیلی (جدول شماره 1) ، نشان می دهد رشته مهندسی شیمی با میانگین 3/6 بیشترین آشنایی را با منابع اطلاعاتی دارند و رشته مشاوره با میانگین 2/1 کمترین آشنایی را با منابع اطلاعاتی دارند .

جدول شماره 2- میانگین اظهار نظر جامعه مورد پژوهش در مورد استفاده از منابع اطلاعاتی چاپی

میانگین	ردیف	اصطلاحنامه تخصصی	مجلات چاپی	مجلات فارسی	پیکره نامه های موضوعی	نمونه نامه های موضوعی	نقد و بررسی ها	فهرست منابع	میزان استفاده از رشته
3	21	2/8	3/4	3/5	2/7	2/7	3/07	3/7	فیزیک
2/7	18/7	2/8	2/8	3/1	2/3	2/4	2/6	2/9	ریاضی
2/6	17/8	2/5	3	3	2/4	2/2	2/7	3/4	زیست شناسی
2/9	20/06	2/8	3/4	3/3	2/6	2/6	2/3	4	شیمی
2/3	15/9	2/7	1/9	2/7	2/3	1/8	1/8	3/07	آمار
3	20/4	2/7	3/1	3/5	2/6	2/5	2/8	3/4	مهندسی مکانیک
2/6	17/9	2/3	2/8	2/8	2/2	2/3	2/7	3/4	مهندسی برق
3/3	23/2	3/4	3/4	3/7	3/3	2/8	2/9	3/7	مهندسی شیمی
3	21	3/2	3/1	4	2/5	2/3	2/7	3/5	مهندسی کامپیوتر
2/9	20/2	2/8	2/7	3/6	2/7	2/2	2/6	3/6	مهندسی عمران
3/3	22/9	3/08	2/5	4/1	3/2	3/2	3	4/07	جغرافیا
2/4	16/4	2/07	1/8	2/7	2/4	2/4	2/1	3	الهیات
2/7	18/5	2/9	3/2	2/7	2/2	2/3	2/8	3/07	ادبیات انگلیسی
2/1	14/6	2/7	1/7	2/5	1/6	1/2	1/7	3/2	ادبیات عرب
2/6	17/7	2/7	1/5	3/3	1/9	1/8	2/5	4	ادبیات فارسی
2/8	19/3	2/8	2/2	3/2	3/3	2/6	3	3/2	اقتصاد
2/2	15/6	2	2/4	3/6	2	1/6	2	3/2	حسابداری
2/5	17/7	2/8	2	3/6	2/3	2/4	2/7	4/2	کتابداری
2/3	15/8	2/8	1/9	3/2	2/2	1/7	2/2	2/8	علوم سیاسی
2/01	14/1	1/7	2/3	3	1/6	1/6	1/7	2/8	مشاوره
2/7	19/2	2/9	3/2	3	2/7	2/3	2/7	3/2	زراعت و اصلاح نباتات
2/6	18/1	2	2/4	3/8	2/7	2/5	2/7	3/2	گیاه پزشکی
2/2	14/9	2/4	2/4	3/5	2/2	1/5	2/5	3/3	دامپروری
2/6	18/2	3/06	2/9	3/3	2/8	2/4	2/5	3/4	تربیت بدنی
2/74	18/8	2/72	2/36	3/27	2/44	2/22	2/51	3/36	میانگین

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آماری و تعیین میانگین میانگین ها در رابطه با اظهار نظر جامعه مورد پژوهش در مورد استفاده از منابع اطلاعاتی در رشته های مختلف تحصیلی (جدول شماره 2) ، نشان می دهد رشته های مهندسی شیمی و جغرافیا با میانگین 3/3 بیشترین استفاده را از منابع اطلاعاتی دارند و رشته ادبیات عرب با میانگین 2/01 کمترین استفاده را از منابع اطلاعاتی دارند .

جدول شماره 3 - میانگین اظهار نظر جامعه مورد پژوهش در مورد آشنایی با منابع اطلاعاتی الکترونیکی

میانگین	جمع	پست الکترونیک	اینترنت	نرم افزارهای آفیس	سیستم عامل ویندوز	پایگاههای اطلاعاتی	میزان آشنایی با رشته
4/3	21/7	4/5	4/7	3/7	4/6	4/07	فیزیک
4/06	20/3	4/5	4/7	3/4	4/4	3/3	ریاضی
4/4	21/9	4	4/07	3/4	4/6	2/9	زیست شناسی
4/3	21/06	4/2	4/4	3/6	4/5	4/06	شیمی
3/8	19/2	4/1	3/8	4/07	4/07	2/3	آمار
5/8	25/4	5/1	5/3	5/3	5/5	4/2	مهندسی مکانیک
3/5	17/4	5	4/7	4/2	4/6	3/6	مهندسی برق
4/2	21/3	4/6	4/1	4	4/8	3/8	مهندسی شیمی
5/2	25/9	5/5	5/3	5/4	5/7	4	مهندسی کامپیوتر
4/8	24/2	5/3	5/08	4/5	5/1	3/5	مهندسی عمران
3/1	15/6	2/8	3/6	3/07	3/3	2/9	جغرافیا
2/3	11/3	1/7	2/6	1/9	2/4	2/3	الهیات
3/9	19/5	3/6	3/2	3/2	4/3	3/2	ادبیات انگلیسی
2/4	12/1	2/3	2/3	2/3	2/7	2/5	ادبیات عرب
2/3	11/3	2/7	2/4	2	2/2	2/07	ادبیات فارسی
3/7	18/7	3/6	4/3	3/4	4/2	3/2	اقتصاد
3/7	18/7	3/1	4	3/2	3/9	2/5	حسابداری
3/8	19/1	3/3	3/8	3/7	3/7	3/07	کتابداری
2/7	13/4	2/7	2/9	2/3	2/8	2/3	علوم سیاسی
2/5	12/5	2/5	2/6	2/2	2/7	2/2	مشاوره
3/6	18/3	3/2	4/06	3/4	4/1	3/6	زراعت و اصلاح نباتات
3/6	17/9	3/5	4	3/2	4/2	3/06	گیاه پزشکی
2/9	14/5	2/9	2/9	2/4	3/1	2/5	دامپروری
3/2	16/2	3/2	3/2	3/06	3	3/2	تربیت بدنی
3/73	18/68	3/66	3/82	3/37	3/93	3/09	میانگین

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آماری و تعیین میانگین میانگین ها در رابطه با اظهار نظر جامعه مورد پژوهش در مورد آشنایی با منابع اطلاعاتی الکترونیکی در رشته های مختلف تحصیلی (جدول شماره 3)، نشان می دهد رشته مهندسی مکانیک با میانگین 5/8 بیشترین آشنایی را با منابع اطلاعاتی الکترونیکی دارند و رشته الهیات با میانگین 2/3 کمترین آشنایی را با منابع اطلاعاتی الکترونیکی دارند .

جدول شماره 4- میانگین اظهار نظر جامعه مورد پژوهش در مورد استفاده از منابع اطلاعاتی الکترونیکی

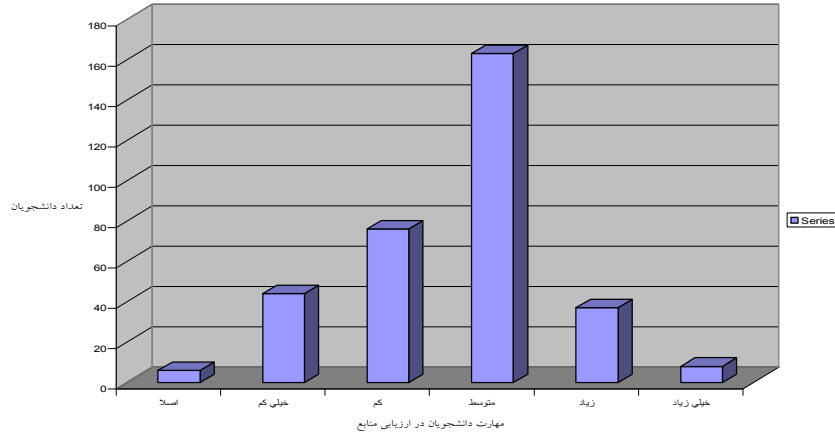
میانگین	جمع	پست الکترونیک	اینترنت	نرم افزارهای آفیس	سیستم عامل ویندوز	پایگاههای اطلاعاتی	میزان استفاده از
							رشته
4/12	20/6	4	4/9	3/7	4/2	3/8	فیزیک
4	20	4/2	4/5	3/6	4/2	4	ریاضی
3/4	17	3/4	3/5	3/6	3/7	3/07	زیست شناسی
4	20	3/7	4/4	4	4/2	4	شیمی
3/2	16	3/07	3/5	3/3	3/7	3/4	آمار
4/9	24/5	4/7	5/2	5/2	5/1	4/3	مهندسی مکانیک
3/8	19	3/9	4/2	3/7	4/5	3/5	مهندسی برق
4/2	21	4/4	4/8	3/9	4/2	3/7	مهندسی شیمی
4/8	24/37	5/2	5/2	4/7	5/2	4/07	مهندسی کامپیوتر
4/4	22/2	5/2	5/2	4/7	4/7	3/1	مهندسی عمران
3/02	15/1	2/9	3/3	2/9	3	3	جغرافیا
2/1	10/7	1/8	2/6	1/9	2/1	2/7	الهیات
3/6	18/1	4/2	4/6	3/3	3/9	2/8	ادبیات انگلیسی
2/02	10/14	1/8	2/07	1/7	2/07	2/5	ادبیات عرب
1/8	9	2/3	2/2	1/6	1/9	1/9	ادبیات فارسی
3/4	17	3	4/2	3/3	3/8	3/5	اقتصاد
3/2	16/3	3/5	3/6	3/7	4/1	3/4	حسابداری
3/4	17/7	2/9	4	3/6	4/07	2/8	کتابداری
2	10	2/6	2/9	2/5	2/8	2/5	علوم سیاسی
2/2	11	2/8	3/3	2/9	3/2	2/5	مشاوره
3/4	17	3/06	3/7	3/1	3/6	3/5	زراعت و اصلاح نباتات
3/4	17	3/5	3/9	3/7	3/7	3/1	گیاه پزشکی
2/6	13	3	2/8	2/8	2/9	2/7	دامپروری
3/07	15/37	3/2	3/8	3	3/8	3/06	تربیت بدنی
3/45	17	3/43	3/70	3/35	3/70	3/20	میانگین

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آماری و تعیین میانگین میانگین ها در رابطه با اظهار نظر جامعه مورد پژوهش در مورد استفاده از منابع اطلاعاتی الکترونیکی در رشته های مختلف تحصیلی (جدول شماره 4) ، نشان می دهد رشته های مهندسی مکانیک با میانگین 4/9 بیشترین استفاده را از منابع اطلاعاتی الکترونیکی دارند و رشته ادبیات فارسی با میانگین 1/8 کمترین استفاده را از منابع اطلاعاتی دارند .

یافته های حاصل از پژوهش در زمینه میزان مهارت دانشجویان در ارزیابی مفید بودن منابع بازبایی شده (نمودار شماره 7) نشان می دهد که از 332 نفر جامعه مورد پژوهش، 6 نفر (1/8%) اصلا، 44 نفر (13/3%) خیلی کم ،

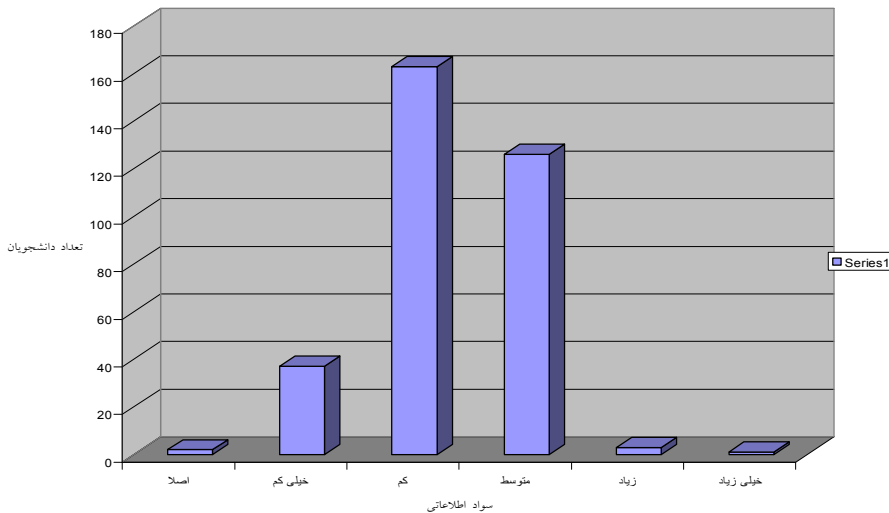

76 نفر، (22/9%) کم، 163 نفر، (49/1%) متوسط، 34 نفر، (10/2%) زیاد و 9 نفر، (2/7%) خیلی زیاد مهارت در ارزیابی مفید بودن منابع بازیابی شده را دارند.

نمودار شماره 7

بطور کلی یافته های حاصل از پژوهش در رابطه با توزیع فراوانی سواد اطلاعاتی در جامعه مورد پژوهش (نمودار شماره 8) نشان می دهد که 6/0% دانشجویان هیچگونه سواد اطلاعاتی ندارند. 11/1% از دانشجویان سواد اطلاعاتی در حد خیلی کم دارند. 48/9% از دانشجویان از سواد اطلاعاتی کمی برخوردارند. 37/8% از دانشجویان سواد اطلاعاتی در حد متوسط دارند. 0/9% از دانشجویان تا حد زیادی از سواد اطلاعاتی برخوردارند و در نهایت تنها 0/3% دانشجویان از سواد اطلاعاتی خیلی زیاد بهره مند است.

نمودار شماره 8

تجزیه و تحلیل یافته های پژوهش

به منظور انجام آزمون فرضیه پژوهش به این معنی که (بین رشته های مختلف تحصیلی جامعه مورد پژوهش در دانشگاه رازی کرمانشاه از نظر سواد اطلاعاتی اختلاف معناداری وجود دارد) از آزمون مجذور کا استفاده گردید و برای این کار میانگین اظهار نظر جامعه مورد پژوهش در مورد آشنایی با منابع اطلاعاتی و نرم افزارها و منابع کامپیوتری (جدولهای شماره 1، 2، 3، 4) که با استفاده از مقیاس لیکرت بدست آمده بود مورد آزمون قرار گرفت. این آزمون در سطح درجه آزادی $a = 0/5$ انجام گردید و پس از انجام محاسبات طبق فرمول و نتایج به دست آمده در هر یک از مواردی که بررسی گردید فرض یک پژوهش قبول شد و فرض دو پژوهش (بین سواد اطلاعاتی دانشجویان و جنسیت آنان اختلاف معناداری وجود دارد) رد و فرض سه پژوهش (سواد اطلاعاتی جامعه مورد پژوهش کم است) تایید شد.

1- آزمون فرضیه اول: از آزمون t با چند جامعه مستقل هنگامیکه بخواهیم میانگین چند جامعه مستقل را با هم مقایسه کنیم استفاده می کنیم. در اینجا هدف ما آزمون یکسانی در رشته های مختلف تحصیلی است. برای این کار از آنالیز واریانس یکطرفه استفاده کرده ایم. از آنجا که مقدار سطح معنی دار بودن (sig) بدست آمده در این آزمون صفر (0) بوده، بنابراین نتیجه می گیریم بین رشته های تحصیلی از نظر سواد اطلاعاتی اختلاف معنی داری وجود دارد.

2- آزمون فرضیه دوم: برای بررسی اختلاف بین جنسیت از نظر سواد اطلاعاتی از آزمون t دو نمونه ای مستقل استفاده کرده ایم. فرض برابری واریانسها می باشد که در آن C_1 میانگین نمونه اول و C_2 میانگین نمونه دوم، n_1 مقدار نمونه اول و n_2 مقدار نمونه دوم است. با توجه به اینکه مقدار سطح معنی داری بدست آمده $0/240$ می باشد، در نتیجه فرض صفر را پذیرفته و نتیجه می گیریم که بین جنسیت از نظر سواد اطلاعاتی اختلاف معنی داری وجود ندارد.

3- آزمون فرضیه سوم: برای آزمون این فرضیه که در مجموع جامعه مورد پژوهش از سواد اطلاعاتی کمی برخوردارند، ابتدا میانگین امتیازی که هر سوال می تواند داشته باشد را بدست آوردیم (این مقدار میانگین اعداد 1 تا 6 امتیاز گزینه های در سوالات می باشد که مقدار آن $3/5$ می باشد) و از آزمون t یک نمونه ای استفاده کرده ایم. از آنجا که (332) $t_{0/05}$ که مقداری آماری t بالای $0/05$ و 332 درجه آزادی برابر $1/645$ و بر اساس آمار بدست آمده داریم: $1/645 < -5/735$ که $-5/735$ مقدار t بدست آمده از آزمون است که نتیجه می گیریم که فرض H_1 یعنی $(3/5 < m)$ را پذیرفته و در نهایت دانشجویان از سواد اطلاعاتی کمی برخوردارند.

نتایج پژوهش

- یافته های حاصل از پژوهش در رابطه با سوال یک پژوهش، انگیزه دانشجویان از جستجوی اطلاعات نشان می دهد که جامعه مورد مطالعه انگیزه های متنوع و گوناگونی دارند، اما یافته های پژوهش نشان می دهد که تنها $(12/6\%)$ صرفا برای انجام کار تحقیقی به جستجوی اطلاعات می پردازند و $(38/1\%)$ نیز تنها برای انجام تکالیف درسی به دنبال جستجوی اطلاعات مورد نیاز در کتابخانه هستند. $(40/3\%)$ جامعه مورد مطالعه نیز برای اهداف گوناگون چون کسب اطلاعات تخصصی، تهیه مقاله و سایر موارد به کتابخانه مراجعه می کنند.

- اکثر دانشجویان با وجود آشنایی با انواع منابع اطلاعاتی در رشته تحصیلی خود، جهت کسب اطلاعات از منابع اطلاعاتی متنوع در کتابخانه دانشکده استفاده نمی کنند.

- یافته های حاصل از پژوهش در زمینه میزان مهارت دانشجویان در ارزیابی مفید بودن منابع بازیابی شده نشان می دهد که از 332 نفر جامعه مورد پژوهش، 6 نفر (1/8%) هیچگونه مهارتی در ارزیابی مفید بودن منابع بازیابی شده ندارند. 283 نفر (84/9%) از دانشجویان خیلی کم تا متوسط و تنها 43 نفر (12/9%) از 332 نفر جامعه مورد پژوهش تا حد زیاد و خیلی زیاد مهارت در ارزیابی مفید بودن منابع بازیابی شده را دارند.

- در مورد سواد اطلاعاتی جامعه مورد پژوهش عوامل مختلفی از قبیل میزان آشنایی و میزان استفاده جستجوی منابع کتابخانه با استفاده از برگه دان، جستجوی کامپیوتری منابع کتابخانه، شیوه های ماخذ نویسی، منابع مرجع، نقد و بررسی ها، نمایه نامه های موضوعی، چکیده نامه های موضوعی، مجلات فارسی، مجلات لاتین، اصطلاحنامه های تخصصی، پایگاه های اطلاعاتی، سیستم عامل ویندوز (Windows)، مجموعه نرم افزارهای آفیس (Office)، شبکه جهانی اینترنت (Internet) و پست الکترونیک (E-mail) مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت و با استناد به مقیاس لیکرت به هر کدام از اظهار نظرها به ترتیب امتیاز 1-2-3-4-5-6 تعلق گرفت. سپس میانگین نمره در هر مورد برای هر یک از رشته های تحصیلی به دست آمد که نشان دهنده میزان سطح جامعه مورد پژوهش در هر یک از موارد بالا بود.

- نتایج بررسی سواد اطلاعاتی در مقایسه دو رشته مهندسی مکانیک و ریاضی نشان می دهد که میانگین سواد اطلاعاتی دانشجویان مورد پژوهش در رشته مهندسی مکانیک 4/2 بالاتر از حد متوسط و رشته ریاضی 3/39 یعنی پایین تر از میانگین بدست آمده (3/5) می باشد.

- نتایج بررسی سواد اطلاعاتی در مقایسه دو رشته فیزیک و حسابداری نشان می دهد که میانگین سواد اطلاعاتی دانشجویان مورد پژوهش در رشته فیزیک 3/68 بالاتر از حد متوسط و رشته حسابداری 2/7 خیلی پایین تر از میانگین بدست آمده می باشد.

- نتایج بررسی سواد اطلاعاتی در مقایسه دو رشته جغرافیا و ادبیات عرب نشان می دهد که میانگین سواد اطلاعاتی دانشجویان مورد پژوهش در رشته جغرافیا 3/3، تقریباً نزدیک به میانگین جامعه مورد پژوهش و رشته ادبیات عرب، 2/2 خیلی پایین تر از میانگین بدست آمده می باشد.

- نتایج بررسی سواد اطلاعاتی در مقایسه دو رشته مهندسی شیمی و علوم سیاسی نشان می دهد که میانگین سواد اطلاعاتی دانشجویان مورد پژوهش در رشته مهندسی شیمی 3/82 بالاتر از حد متوسط و رشته علوم سیاسی 2/35 خیلی پایین تر از میانگین بدست آمده می باشد.

- نتایج بررسی سواد اطلاعاتی در مقایسه دو رشته زراعت و اصلاح نباتات و مشاوره نشان می دهد که میانگین سواد اطلاعاتی دانشجویان مورد پژوهش در رشته زراعت و اصلاح نباتات 3/1 و رشته مشاوره 2/2 هر دو با اختلاف اما پایین تر از میانگین بدست آمده می باشند.

همچنین در جداول آماری به دست آمده، اختلاف سواد اطلاعاتی در بین رشته های مختلف تحصیلی به صورت اختلاف هر رشته به تفکیک با سایر رشته ها (23 رشته تحصیلی دیگر) به دست آمد که همگی تاییدی بر قبول فرضیه یک پژوهش می باشند.

- باتوجه به آزمونهای آماری انجام شده در این پژوهش نتیجه می‌گیریم بین جنسیت جامعه مورد پژوهش از لحاظ سواد اطلاعاتی اختلافی وجود ندارد .
- با توجه به میانگین به دست آمده راجع به اظهار نظر جامعه مورد پژوهش در مورد آشنایی و استفاده از انواع منابع اطلاعاتی (3/27) مشخص می‌شود که سواد اطلاعاتی جامعه مورد پژوهش کم می‌باشد که این فرضیه سوم پژوهش را تایید می‌کند.

پیشنهادها

- پیشنهاد می‌شود با توجه به نتایج به دست آمده از پژوهش مبنی بر اینکه سواد اطلاعاتی دانشجویان سال آخر دوره کارشناسی پایین تر از متوسط می‌باشد و همچنین با توجه به وجود گروه کتابداری و اطلاع رسانی در دانشگاه رازی کرمانشاه ، 2واحد درس آشنایی با منابع اطلاعاتی چاپی و الکترونیکی و استفاده از کتابخانه برای دانشجویان سال اول رشته های مختلف دوره کارشناسی به صورت درس اجباری ارائه گردد.
- با توجه به نتایج به دست آمده از این پژوهش ، پیشنهاد می‌گردد در نظام آموزشی دانشگاهها و مراکز آموزش عالی سیستم آموزش به سوی آموزش همراه با ایجاد روحیه تحقیق و پژوهش، مبتنی بر مطالعات کتابخانه ای و منابع اطلاعاتی قدم بردارد.
- پیشنهاد می‌شود با توجه به نتایج به دست آمده از این تحقیق پیشنهاد می‌شود که کتابداران به صورت منظم اقدام به برگزاری و ایجاد کارگاههای دائمی در کتابخانه مرکزی جهت تمرین عملی جستجو، بازیابی و ارزیابی اطلاعات برای دانشجویان و اعضای کتابخانه نمایند.
- پیشنهاد می‌شود بروشورها و راهنماهای مفید و مناسبی تهیه شود و دانشجویان برای استفاده از آنها جهت دستیابی و ارزیابی اطلاعات که عاملی موثر در رشد مهارتهای سواد اطلاعاتیشان خواهد بود تشویق شوند.
- پیشنهاد می‌شود که نظرسنجی سالیانه برای تعیین نیازهای آموزشی دانشجویان اعضای کتابخانه انجام شود.

منابع و ماخذ

- بختیارزاده، اصغر (1381). "بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه الزهرا " ، پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی ، تهران :دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی ، دانشگاه علوم پزشکی ایران. بردستانی، مرضیه (1383). " بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز "، در سمینار آموزش استفاده کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه ها ، مراکز اطلاع رسانی و موزه ها ، مشهد 1 و 2 خرداد 1383 (مجموعه مقالات) به کوشش رحمت الله فتاحی ؛ با همکاری محمد حسین دینانی ... {و دیگران} ، مشهد : سازمان کتابخانه ها ، موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی ، ص 479- 494
- پربرخ، مهري؛ مقدس زاده، حسن (1380). " سواد اطلاعاتی : پژوهشی پیرامون چگونگی کسب سواد اطلاعاتی " ، **مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد (بهار و تابستان 1380)** ، ص. 317-334

صیامیان ، حسن ؛ شهرابی ، افسانه (1383). " ویژگی های با سواد اطلاعاتی در قرن بیست و یکم " ، در سمینار آموزش استفاده کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه ها ، مراکز اطلاع رسانی و موزه ها ، مشهد 1 و 2 خرداد

1383 (مجموعه مقالات) به کوشش رحمت الله فتاحی؛ با همکاری محمد حسین دینانی... {ودیگران}، مشهد : سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، ص 429-450

عصاره، فریده (1383). "سواد اطلاعاتی یا ایجاد مهارت های لازم در دانشجویان برای دستیابی و استفاده از اطلاعات"، در سمینار آموزش استفاده کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه ها، مراکز اطلاع رسانی و موزه ها، مشهد 1 و 2 خرداد 1383 (مجموعه مقالات) به کوشش رحمت الله فتاحی؛ با همکاری محمد حسین دینانی... {ودیگران}، مشهد : سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، ص 215-222

قاسمی، علی حسین (1383). "ضرورت و چگونگی آموزش سواد اطلاعاتی در توسعه و تقویت آموزش عالی"، در سمینار آموزش استفاده کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه ها، مراکز اطلاع رسانی و موزه ها، مشهد 1 و 2 خرداد 1383 (مجموعه مقالات) به کوشش رحمت الله فتاحی؛ با همکاری محمد حسین دینانی... {ودیگران}، مشهد : سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، ص 153-178

نظری، مریم (1384). **سواد اطلاعاتی**. تهران : مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران .

هیل، مایکل (1381). **تاثیر اطلاعات بر جامعه، بررسی ماهیت، ارزش و کاربرد اطلاعات**. ترجمه محسن نوکاربیزی. تهران : انتشارات چاپار.

American Library Association Presidential Committee on Information Literacy ,1989 , Final Report , Chicago : ALA .

Critchfield, Ron (2005). " The development of an information literacy indicator for incoming college freshmen " , NOVA SOUTHEASTERN UNIVERSITY .

Dewey , Lanham(2001). "Library user education : powerful learning , powerful partnership" , edited by Barbara I. hoslet : The Scare crow Press

Moore, Evia Briggs (2006) . " The impact of library information literacy instruction on the subsequent academic performance of community college students in online courses " , UNIVERSITY OF THE PACIFIC .

Seamans, Nancy H (2001) . " Information Literacy : A Study of freshman students perceptions , with recommendations " , PHD theses , Virginia polytechnic institute state university.

A survey about information literacy of final year undergraduate students of Kermanshah Razi University

The main goal of this study is to identify the information literacy of the undergraduate students in the final year. In this research the acquaintance & use of information resources by students and their skills in evaluating the retrieved resources, is investigated. The results of this research can improve the curriculum and educational & research programs of the university and lead to the evolution of research in education.

Descriptive research - survey method is used and information gathering has been through questionnaires. Statistical analysis has done by SPSS and t-test and Chi square are used for the test of hypothesis. Among total 332 questionnaires collected from the statistical community; 59/7 % were female and 40/3 % were male.

Research findings indicate that the average 3/38 of the research community is acquainted with the print and electronic information resources and the average of 3/16 use actively the resources. Results about the students' skill of evaluating the resources retrieved shows that only 12/9 % declare the high and very high level of skill and have expertise in this field.

The results of the first hypotheses shows that between different fields of academic research community and their information literacy, there is no significant difference, and it is confirmed. The second hypothesis shows that the information literacy among students and their gender differences are significant, so it is rejected. Also according to the average 3/27 of the research community about the types of knowledge and use of information resources, the third hypotheses is confirmed.

Keywords: information literacy, information resources, Acquaintance with information resources, the use of information, Information Evaluation, Undergraduate University Students, Razi University